

Sekametsät edistävät boreaalisen metsäkasvillisuuden biodiversiteettiä

Salemaa Maija,

Juha-Pekka Hotanen, Tiina Tonteri, Jari Oksanen & Merilä Päivi

Antaisin sinulle kukan,
mutta niitä on täällä
niin vähän,
vain oravalle marja
ja ketulle leipä.

-Risto Rasa-

Kuva: Hannu Nousiainen

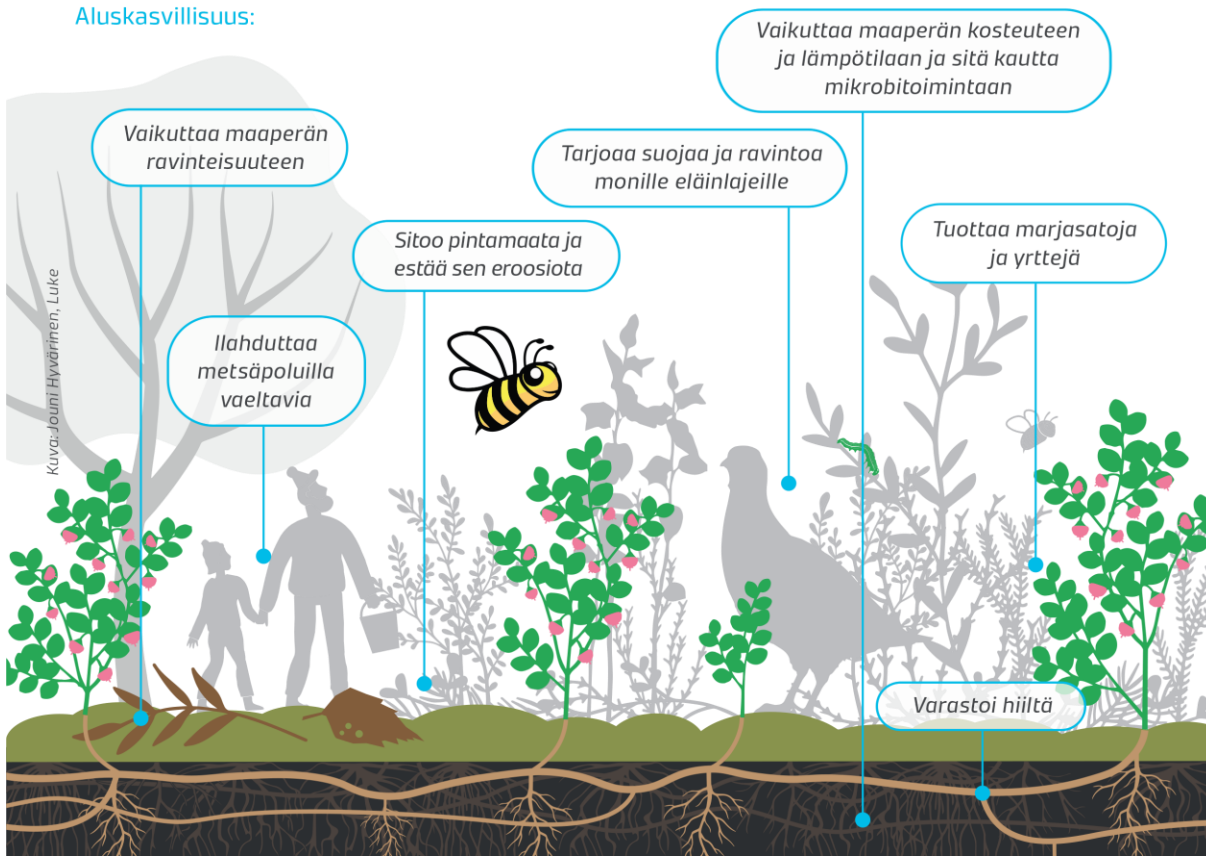
Ecodive-projektin uusia tuloksia kangasmetsien aluskasvillisuudesta:

- Ekosysteemipalvelut: Kuinka paljon Suomen talousmetsissä on syötäviä kasvilajeja?
- Miten metsien puulajikoostumus, lehtipuiden ja pensaiden runsaus ja metsien tiheys vaikuttavat aluskasvillisuuden biodiversiteettiin?
- Mitä tietoa tarvitaan juuri nyt?

Mitä olisi metsä ilman mustikkaa?

Aluskasvillisuus:

**Jopa 140 perhostoukkaa
käyttää mustikan lehtiä
ravintonaan. Kuvassa
täplätupsukas.**

Metsäkasvillisuuden valtakunnalliset inventoinnit

1951-53

1985-86, 1995, 2021-23

Kasviruutua tutkimassa Lieksassa

11 000

3000

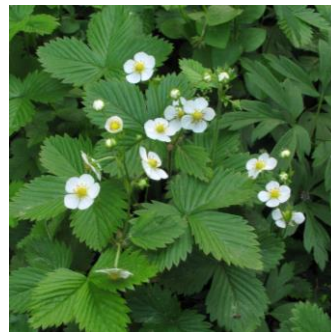
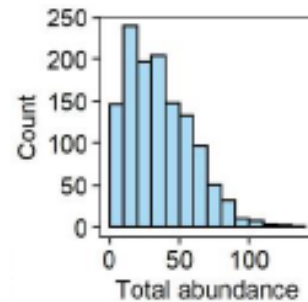
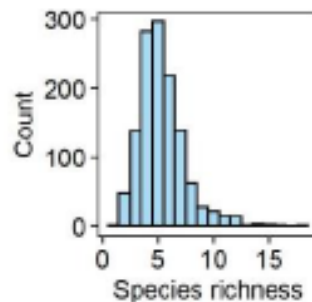
Näytealojen lukumäärä

Suomen talousmetsissä on runsaasti syötäviä "villejä" kasvilajeja

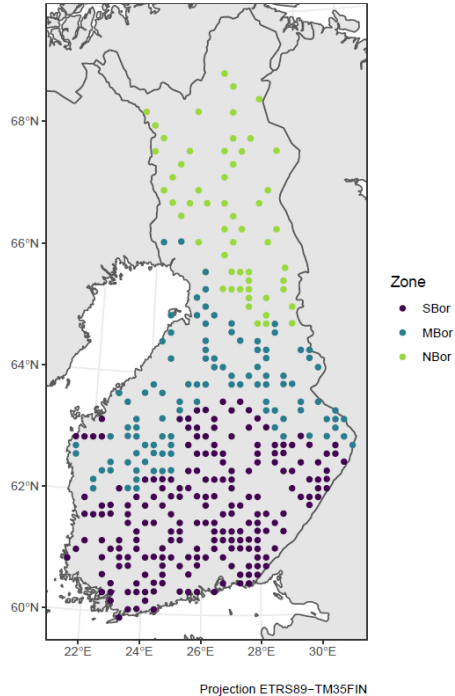
- 68 syötäväksi kelpaavaa Metsien kasvilajia (ei lääkekasveja) vuoden 1985 aineistossa.
- Keskimäärin 5 lajia / 300 m².
- Yleisimmät ja runsaimmat puolukka ja mustikka.
- Eniten syötäviä lajeja oli ravinteikkailla ja avoimilla kasvupaikoilla.
- Hakkuiden vaikutus vaihteli lajikohtaisesti.

Lähde: Pohjanmies, Tähti et al. 2021. Abundance and diversity of edible wild plants in managed boreal forests. Forest ecology and Management 491.

Kataja
Maitohorsma
Variksenmarja
Kanerva
Juolukka
Lillukka
Käenkaali
Vadelma
Ahomansikka

Sekametsät ja aluskasvillisuuden biodiversiteetti

Biosoil-projekti vuonna 2006

362 koealaa, alle 21v. ja yli 150 v. koealat poistettiin

Kasvillisuus, maaperäkemia ja puusto tutkittiin

Kolme ilmastovyöhykettä: Etelä-, keski- ja pohjoisboreaalinen

Kaksi ravinteisuustasoa: Tuoreet ravinteiset ja karut vähäravinteiset

281 putkilokasvilajia (korkeus < 50cm)

22 pensaslajia (korkeus 50 – 150cm)

16 puulajia (korkeus > 150cm)

Sekametsät ja aluskasvillisuuden biodiversiteetti

Selittävät metsikkötunnukset:

- Lehtipuiden osuus (%) metsikön pohjapinta-alasta
- Puulajien lukumäärä
- Pensaiden peittävyys (%)
- Metsikön tiheys = yli 4.5 cm paksujen runkojen lukumäärä hehtaarilla

Aluskasvillisuuden vastemuuttujat:

- Putkilokasvilajien lukumäärä
- Ruoholajien peittävyys (%)*
- Mustikan peittävyys (%)*

* Tuloksia ei näissä kalvoissa

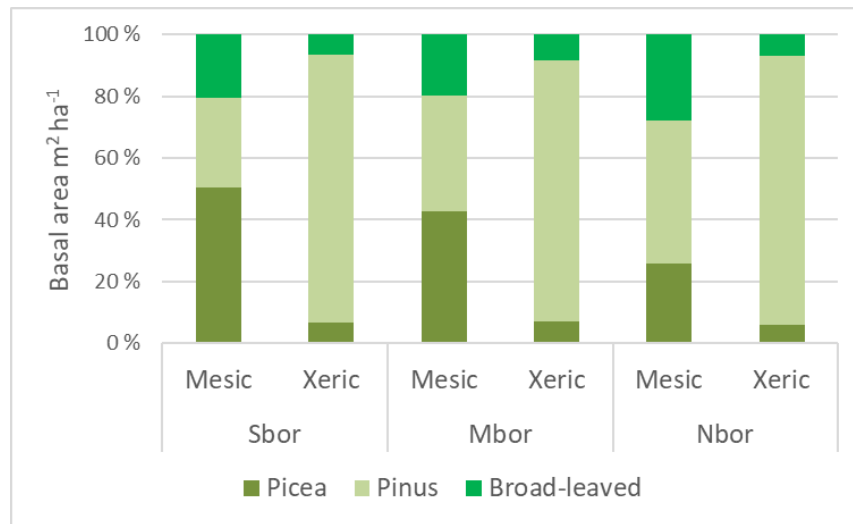
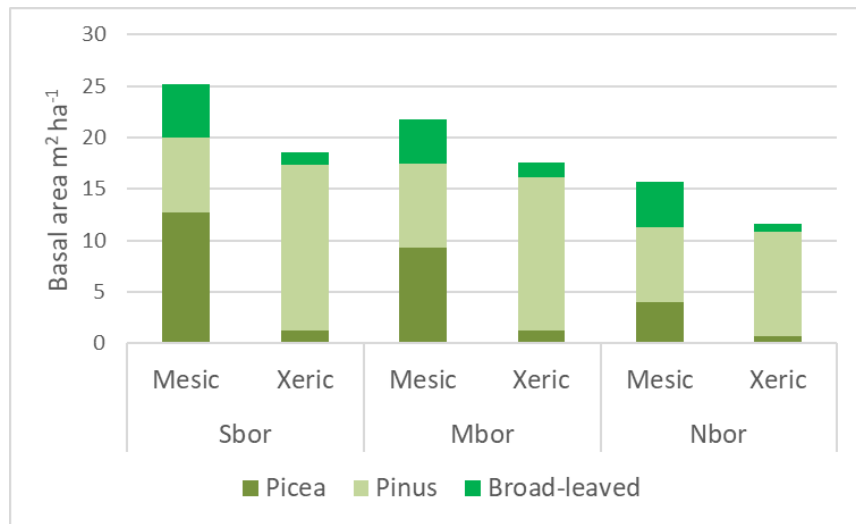
Tilastollinen menetelmä:

ANOVA ja GAM mallit $y = s(x, k=3, \text{family}=\text{quasipoisson}, \text{link}=\text{"log"})$

Metsien pohja-pinta-ala ja puulajisuhteet eri vyöhykkeillä BioSoil-aineistossa

Koealat olivat havupuuvaltaisia. Lehtipuiden pohjapinta-ala oli 20% ravinteisilla ja 6-8% karuilla koealoilla.

Puhtaita lehtipuumetsiä oli 8 % (VMI 3.4 %) ja lehti-havupuu sekametsiä 11 % (VMI 3.6 %)

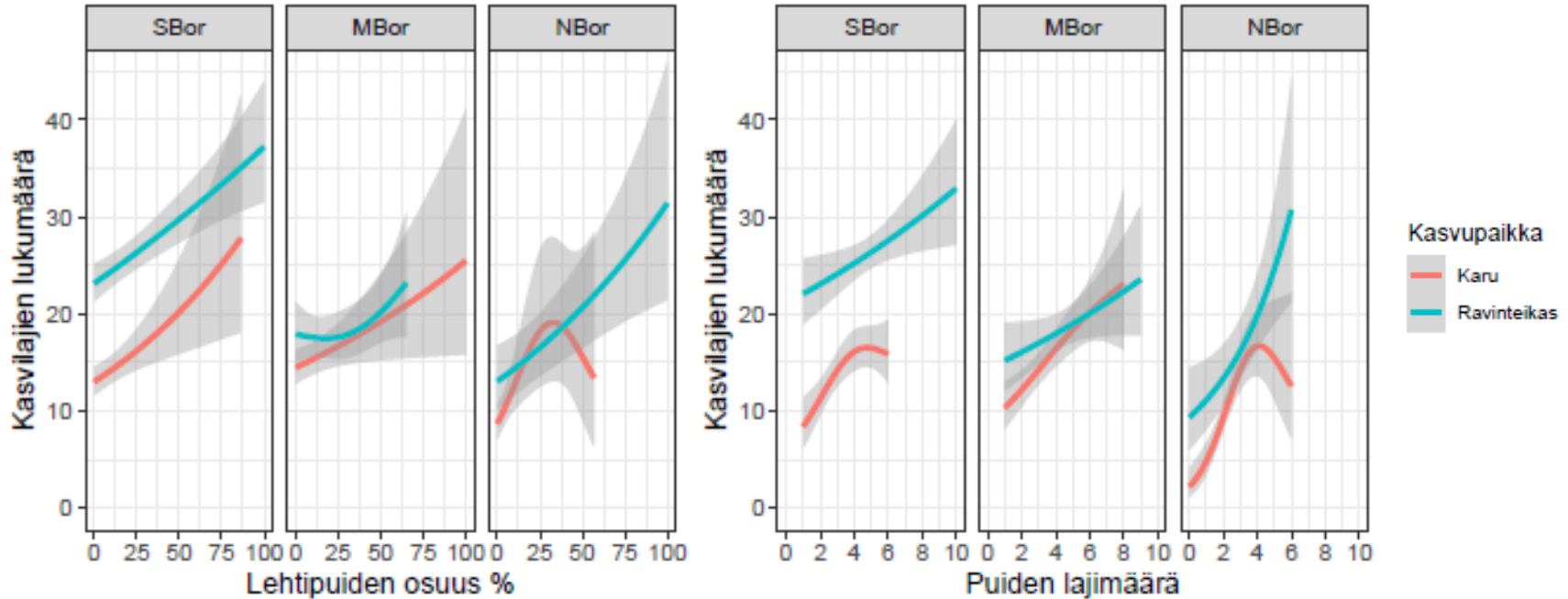
Putkilokasvit boreaalisten metsien aluskasvillisuudessa

Varvut, ruohovartiset kasvit ja heinämäiset kasvit

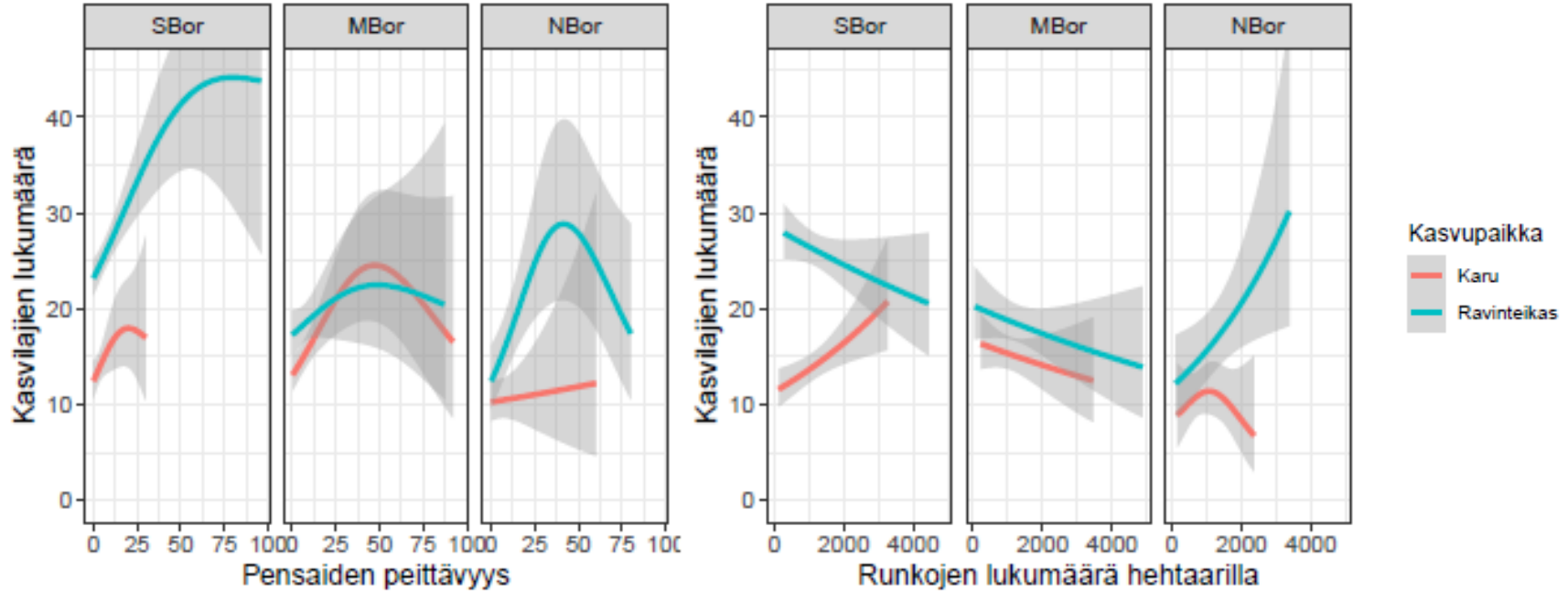

Valokuvat: Hannu Nousiainen

Putkilokasvien lukumäärä metsäkasvillisuudessa

Putkilokasvien lukumäärä metsäkasvillisuudessa

Sum cover (%) of herbaceous plant species

Cover (%) of *Vaccinium myrtillus* (bilberry)

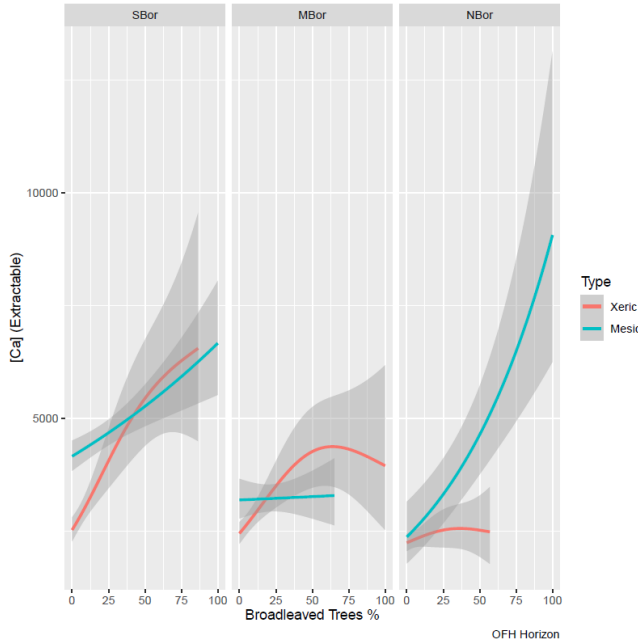
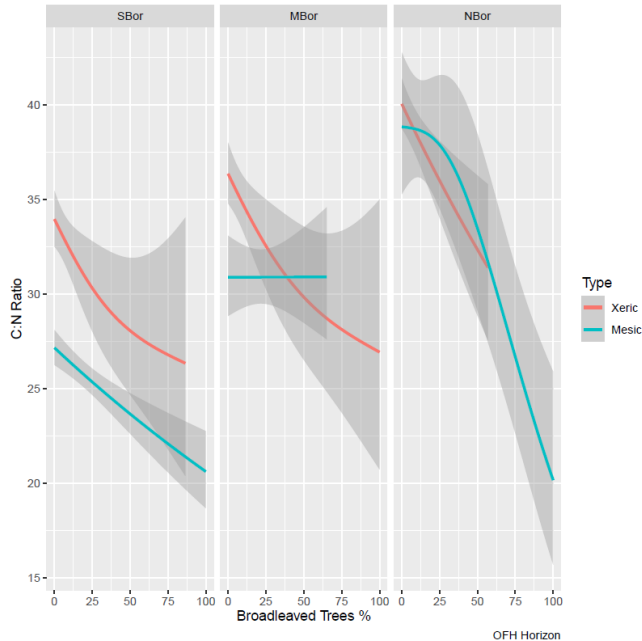

Miksi puulajien lisääminen kasvattaa kasvillisuuden biodiversiteettiä?

- Mitä enemmän metsässä on erilaisia puulajeja, sen enemmän kasvilajeille on tarjolla erilaisia mikrohabitaatteja, joissa valon, kosteuden ja ravinteiden määrä vaihtelevat. Tämä mahdollistaa monilajisien kasviyhteisöjen olemassaolon.
- Eri puulajien latvukset suodattavat valoa ja sitovat tai vapauttavat ravinteita latvuksen läpi kulkevaan sadeveteen eri tavoin.
- Eri puulajien lehti- ja neulaskarikeru hajoaa eri nopeuksilla maassa.
- Varsinkin koivun lehtikeru hajoaa nopeasti ja siitä vapautuu typpeä ja muita ravinteita kasvilajien käyttöön.

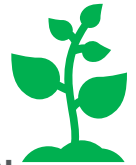
Lehtipuu% vs. C:N –suhde ja Ca-pitoisuus humuskerroksessa

Koivun lehtikarike

hajoaa nopeasti ja lisää kasveille käyttökelpoisten ravinteiden määrää humuskerroksessa. Tämä mahdollistaa monilajisten kasviyhteisöjen elämisen sekametsissä.

Johtopäätökset

- Talousmetsien hakkuukäsittelyillä voidaan vaikuttaa aluskasvillisuuden biodiversiteettiin.
- Kohtalainen, mutta ei liian runsas, lehtipuiden suosiminen havupuuvaltaisissa metsissä lisää aluskasvillisuuden diversiteettiä ja ylläpitää erilaisia ekosysteemipalveluja.
- Liian tiheissä metsissä valon puute voi mitätöidä lehtipuiden lisääntymisen positiivisen vaikutuksen biodiversiteetille.

Monimuotoisuus lisää metsien kestävyyttä ilmaston muuttuessa.

Kiitokset

ECODIVE
KARELIA

CBC // Project

ECODIVE (Metsien luonnontuotteet osana biotaloutta) on osa Karelia CBC -ohjelmaa, jota on rahoittanut EU ja Suomen valtio.